De prachtige halve cirkel van de Piazza del Campo van Siena vormt het strijdperk van de Palio. (Foto Transworld)

'Ook in de hemel is er een afdeling Palio'

Door onze correspondent
MARC LEIJENDEKKER

SIENA, 4 JULI. Voor sommigen is het een dodenrit, een ander vergelijkt het met een orgasme, en een derde vraagt zich af waarom zoveel ophef wordt gemaakt over drie rondjes om het plein die in minder dan twee minuten voorbij zijn.

„De Palio is net als een ui," zo heeft een oud-burgemeester van Siena gezegd over de beroemde paardenrace in zijn stad, die afgelopen zaterdag opnieuw werd gelopen. „Iedere keer komt er weer een nieuwe laag te voorschijn."

De meeste toeristen beleven de palio als een kleurrijk spektakel met middeleeuwse kostuums, tegen het decor van de prachtige halve cirkel van de Piazza del Campo, het centrale plein in deze trotse Toscaanse stad. Maar voor de inwoners van Siena zelf is de palio een centraal punt in hun leven. Zij halen dan ook niet begrijpend hun schouders op wanneer dierenliefhebbers protesteren dat paarden hun benen kunnen breken en of zo gewond raken dat ze moeten worden afgemaakt.

„Een palio draag je met je mee, waar je ook bent," vertelt Eugenio. Hij is een arts uit Siena die voor een stage verbleef in Normandië. Nu is hij even terug in zijn oude *contrada*, een van de zeventien wijken van Siena. Zo'n twaalfhonderd man zitten aan lange rijen tafels in de belangrijkste straat van de wijk voor de traditionele maaltijd aan de vooravond van de palio. Ze legen het ene na het andere glas op de overwinning, en zingen uit volle borst de liederen van hun contrada. *Kracht en liefde*, zijn de sleutelwoorden van het refrein. De straat is versierd met lantaarns in het kobaltblauw van de contrada. Vrijwilligers rennen zwetend heen en weer met enorme bakken met risotto en ravioli, met vlees en gegrilde groenten. De bejaarde *capitano* van de wijk, de man die de strategie naar de overwinning moet uitzetten, houdt een gloedvolle toespraak vol retoriek, en glundert als de tafel met meisjes hem toezingt. *Sei bellissimo*, wat ben je mooi.

Eugenio is wat ingehouden. „Het ziet er niet goed uit," zegt hij. „We hebben geen goed paard geloot." Een van de zaken die de Palio zo bijzonder maken, is de rol van het geluk. De race is een strijd tussen de contrada's, maar niet iedere contrada mag meedoen. Het smalle parkoers laat geen ruimte voor zeventien paarden. Daarom wordt de race beperkt tot tien contrada's: de zeven die de voorgaande keer niet mee mochten doen, en drie andere die zijn aangewezen door het lot. Het lot bepaalt ook welke contrada welk paard krijgt. De Schelp, de contrada van Eugenio, heeft dubbel pech. Niet alleen is hun paard niet zo goed, maar bovendien heeft het Schaap, de contrada die hun grootste vijand is, wel een kanshebber geloot. Dat is misschien het ergste. „Winnen is niet het belangrijkste," zegt Eugenio. „Als je vijand maar niet wint."

Iedere contrada heeft zijn eigen kleuren en zijn eigen embleem, zijn eigen wijkraad, zijn paliomuseum, kerk en ontmoetingscentrum. „De contrada is onze identiteit," zegt een meisje. „Hier liggen onze wortels. Door de contrada weten we wie we zijn." Om de zaak overzichtelijk te houden heeft iedere contrada een vaste vijand. En de *fantino*, de jockey die wordt ingehuurd om de kleuren van een contrada te verdedigen, moet niet alleen

Siena in de ban van de Palio, een rituele strijd met het lot van minder dan twee minuten

proberen te winnen, maar vooral voorkomen dat de vijand wint.

„De palio is een allegorie voor het leven," zegt de *capitano* van de Schelp, Paolo Neri. „Ook het leven is vaak onrechtvaardig, ook in het leven speelt geluk een grote rol. De palio is een zaak van yin en yang. Yin is het lot, yang is de man die het lot moet bedwingen. Dat het Schaap een goed paard heeft gekregen, bovendien het paard dat is getraind door onze *fantino*, is geluk. Het laat zien dat er in de hemel ook een afdeling Palio is."

De twee palio's per jaar, op 2 juli en op 16 augustus, zijn een ritueel waar het hele jaar naar toe wordt geleefd. In de laatste week zijn de lotingen, worden de tribunes opgebouwd langs de huizen op de piazza del Campo en wordt de straatstenen bedekt met aarde. Zes proefraces geven een idee van ieders kansen. „Je voelt de spanning langzaam stijgen," zegt capitano Neri. „Iedereen let op voortekenen." Een paar uur voordat de palio begint, wordt het paard gezegend in de kerk van de wijk. Als het poept in de kerk, is dat een goed teken. Ook het optreden van de vendelzwaaiers in de traditionele tocht over het parkoers kan een voorteken zijn. „Aan het eind van de dag, vlak voordat de palio begint, is de spanning bijna ondraaglijk geworden," zegt Neri. „En als dan het schot gaat voor het begin, is het net een orgasme."

Op de dag van de palio is Siena vol onrustig heen en weer lopende mensen. Sommigen hebben 's ochtends vroeg al een plaatsje gezocht aan de binnenkant van het parkoers, waar je niet hoeft te betalen. Om vijf uur, als er zo'n vijftigduizend man op het plein staan, luidt de klok van het gemeentehuis en begint een lange stoet aan een statige ronde over het parkoers. Een voor een presenteren de contrada's zich met hun tamboers en vendelzwaaiers. In middeleeuwse kostuums, soms in een harnas, trotseren de deelnemers aan de stoet de enorme hitte. Twee uur lang duurt dit ritueel. Dan is eindelijk het grote moment daar. De paarden komen het parkoers op. Hun berijders groeten het vaandel van hun contrada en gaan dan naar de start voor de laatste loting, die van de startvolgorde. Een voor een gaan de paarden het vak voor de start in, en een kreet gaat door de menigte als de loting de Schelp en het Schaap naast elkaar plaatst. Drie kwartier lang kan er niet worden begonnen, omdat Schelp en Schaap elkaar voortdurend proberen te blokkeren voor het starttouw. Twee keer worden de paarden teruggeroepen uit het startvak en worden het zweet en het schuim weggewist. Dan valt eindelijk het startschot.

Na de eerste ronde ligt de Rups op kop, maar in een scherpe bocht van minder dan negentig graden gaat het fout. De *fantino* stuurt zijn paard te snel de bocht om, waardoor het tegen de tribunes slaat en valt. De Schelp, vlak daarachter, kan hen niet meer ontwijken en valt ook. De Panter profiteert van deze valpartij, neemt de kop en staat deze niet meer af. Aan de eindstreep zitten nog drie *fantini* op hun paard, tussen een groepje paarden dat zonder berijder zijn rondjes loopt.

De Panter begint een feest dat tot diep in de nacht doorgaat. Overal in de straten van de wijk dreunen de trommels. De palio zelf, het vaandel voor de overwinnaar dat zijn naam heeft gegeven aan de race, wordt in triomftocht door de stad gedragen. De winnaars zingen en zwaaien met hun vlaggen. De verliezers denken alvast aan volgende maand, aan de herkansing.